

Nader onderzoek Huismus

Weijdelaaer in Scherpenzeel

projectnr. 267353
revisie 00
12 juni 2014

Opdrachtgever

Woonstede
Postbus 191
6710 BD Ede

datum vrijgave	beschrijving revisie 0	goedkeuring	vrijgave
12 juni 2014	Definitief rapport	ing. H.J. Riphagen	drs. A. van Dongen

Colofon

Projectgroep bestaande uit:

drs. L.C. Smitskamp
ing. H.J. Riphagen

Tekstbijdragen:

drs. L.C. Smitskamp
ing. H.J. Riphagen

Datum van uitgave:

12 juni 2014

Contactadres:

Zutphenseweg 31D
7418 AH DEVENTER
Postbus 321
7400 AH DEVENTER

Copyright © 2014

Antea Nederland B.V.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

	blz.
1	Inleiding..... 5
1.1	Aanleiding..... 5
1.2	Huidige situatie..... 5
1.3	Voorgestane ontwikkeling 6
2	Methode..... 7
2.1	Onderzoek huismus 7
3	Resultaten 9
3.1	Huisumus..... 9
3.1.1	<i>Beschrijving veldbezoeken 9</i>
4	Conclusies en aanbevelingen..... 11
4.1	Conclusies onderzoek..... 11
4.2	Toetsing Flora- en faunawet..... 11
5	Bronnen..... 13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

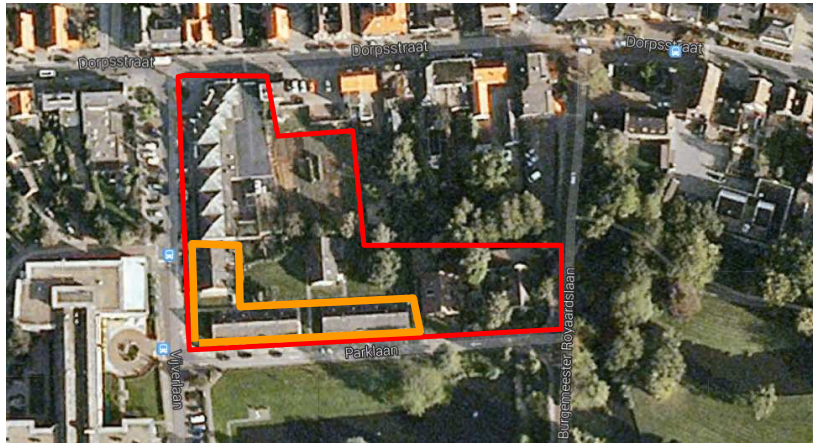
Bij het uitvoeren van ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. In dit kader is een natuurtoets flora en fauna uitgevoerd voor de locatie Weijdelaer. De locatie bestaat uit de straten Vijverlaan, Molenweg en Parklaan te Scherpenzeel (Oranjewoud, 2012). Uit de natuurtoets bleek dat er zwaar beschermde vleermuizen en de huismus (jaarrond beschermde nesten) mogelijk voorkomen in het plangebied. Indien dat het geval is dan heeft de ruimtelijke ingreep mogelijk consequenties voor deze soorten. Daarom is in de natuurtoets geadviseerd een nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van vleermuizen en de huismus in het plangebied. In 2013 is reeds een nader onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen. Voor de resultaten van dit nader onderzoek wordt verwezen naar het rapport "Resultaten aanvullend vleermuizenonderzoek "Weijdelaer" te Scherpenzeel" (Oranjewoud, 2013). In onderhavige rapportage zijn de resultaten van het nader onderzoek naar het voorkomen van verblijfplaatsen van huismussen beschreven.

1.2 Huidige situatie

Het plangebied is centraal gelegen in Scherpenzeel. Het plangebied bestaat uit verschillende gebouwen, waaronder een discountsupermarkt en enkele woonhuizen. Tevens zijn achtertuinen en openbaar groen aanwezig. In Figuur 1.1 is de ligging van het plangebied ten opzichte van Scherpenzeel weergegeven. In Figuur 1.2 is de bebouwing aangegeven die ten behoeve van onderhavig onderzoek onderzocht is.

Figuur 1.1. Begrenzing plangebied. Bron: Google Maps.

Figuur 1.2. Plangebied huismussenonderzoek te Scherpenzeel. In oranje zijn de onderzochte gebouwen ten behoeve van het huismussenonderzoek aangegeven. Bron: Google Maps.

1.3 Voorgestane ontwikkeling

De woningcorporatie Woonstede is voornemens om de locatie die bestaat uit de straten Vijverlaan, Molenweg en Parklaan te herontwikkelen. Het totale plangebied heeft een oppervlakte van circa 2 hectare. Het gaat hierbij om de aanpassing van een verpleeghuis naar appartementencomplex (westelijke helft plangebied) en de bouw van een service- en dienstencentrum en nieuw appartementencomplex.

2 Methode

2.1 Onderzoek huismus

Voor het onderzoek naar de huismus in het plangebied is de methodiek gehanteerd van SOVON zoals beschreven in Van Dijk & Boele (2011) en volgens de soortenstandaards 'Huisumus', opgesteld door de Dienst Regelingen december 2011.

In de maand april 2014 is binnen de door de soortenstandaard vastgestelde datumgrenzen voor onderzoek naar de huismus (1 april tot en met 15 mei voor twee veldbezoeken) nagegaan of huismussen al dan niet broeden in het plangebied. Voor de perioden in april (en mei) geldt dat afwezigheid van broedende huismussen is aangetoond, als er tijdens twee gerichte veldbezoeken geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisaties hebben tijdens goede weersomstandigheden plaatsgevonden en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

Tijdens de onderzoeksrondes is gelet op zingende mannetjes, paren (bij potentiële nestplaats) en aanwijzingen voor nesten (nestbouw, bezoek aan waarschijnlijke nestplaats, transport van voedsel of ontlastingspakketjes of bedelende jongen in nest). Eventuele waarnemingen worden zoveel mogelijk per huisadres genoteerd of anders per huizenblok.

In totaal zijn twee veldbezoeken uitgevoerd in de periode april 2014. In tabel 2.1 is een overzicht gegeven van de verschillende veldbezoeken die aan het plangebied zijn gebracht, inclusief de waarnemingsomstandigheden.

Tabel 2. 1. Overzicht tijdstip en omstandigheden veldbezoeken huismussenonderzoek.

Datum	Tijd	Gemiddelde temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
4-4-2014	07.30 - 9:00	12.5°C	geen	geen	50%
16-4-2014	07:55 - 9:30	7.5°C	geen	geen	50%

3 Resultaten

3.1 Huismus

3.1.1 Beschrijving veldbezoeken

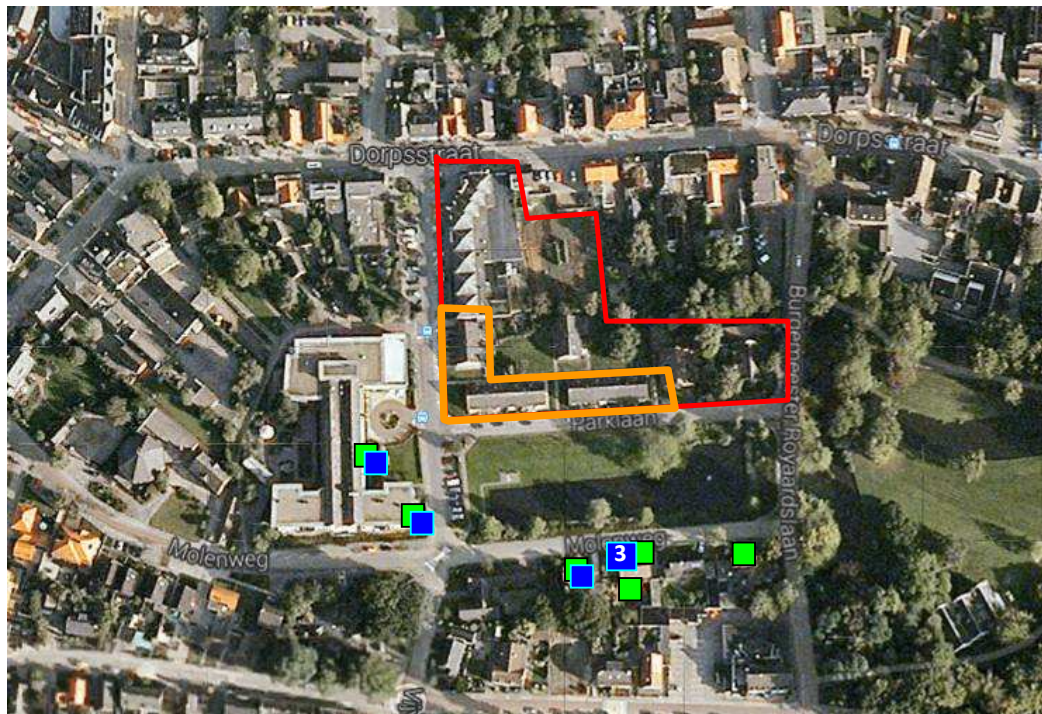
Tijdens de veldbezoeken in april is in de ochtend het plangebied bezocht om na te gaan of huismussen in het plangebied broeden. Hierbij is aandacht besteed aan specifieke delen van het plangebied (binnen de oranje contouren in Figuur 3.1). Ook is op de aanwezigheid van huismussen in de omgeving van het plangebied gelet.

Tijdens de veldbezoeken zijn geen huismussen waargenomen in het plangebied. De soort is in de nabijheid van het plangebied wel te horen en te zien. De huismus broedt naar waarschijnlijkheid in de directe omgeving van het plangebied.

Tijdens de veldbezoeken zijn de volgende waarnemingen gedaan:

- 4 april 2014: in totaal zijn zes huismussen met nestindicerend gedrag waargenomen in de bebouwing ten zuiden en zuidwesten van het plangebied. Deze bebouwing behoort niet tot het plangebied.
- 16 april 2014: in totaal zijn zes huismussen met nestindicerend gedrag waargenomen in de bebouwing ten zuiden en zuidwesten van het plangebied; het betrof grotendeels dezelfde locaties als die zijn waargenomen bij het eerste veldbezoek op 4 april 2014.

In Figuur 3.1 zijn de locaties van deze broedgevallen in de omgeving weergegeven.

Figuur 3.1. Aangetroffen huismussen met nestindicerend gedrag buiten het plangebied (rood en oranje omlijnd). In groen en blauw zijn de aangetroffen huismussen tijdens het veldbezoek van respectievelijk 4 en 16 april 2014 aangegeven. Tijdens het laatste veldbezoek zijn drie huismussen op één locatie aangetroffen (blauw vlak met het cijfer 3).

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies onderzoek

In het plangebied (binnen de oranje contouren; zie Figuur 3.1) zijn geen aanwijzingen gevonden voor broedgevallen van de huismus. De huismus broedt wel in de directe omgeving van het plangebied.

4.2 Toetsing Flora- en faunawet

Nestlocaties van huismus zijn tijdens de veldbezoeken niet aangetroffen. Het is dan ook uitgesloten dat deze zich binnen het plangebied bevinden. De huismus broedt wel in de directe omgeving van het plangebied. Het planvoornemen heeft hier echter geen invloed op. Voor wat betreft huismus zijn er geen belemmeringen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet.

5 Bronnen

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*.

Oranjewoud, 2012. Natuurtoets Weijdelaer in Scherpenzeel. Onderzoek naar beschermde natuurwaarden.

Websites:

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

Bijlage I
Soortbeschrijvingen

Soortbeschrijvingen aangetroffen soorten

(Bron o.a. EL&I)

Huismus

De huismus is 14 tot 16 centimeter lang en weegt maximaal 35 gram. Het mannetje en vrouwtje verschillen van uiterlijk. Het mannetje heeft een grijze kruin en een zwarte bief tot op de bovenborst, warmbruine, zwartgestreepte bovendelen en vleugels en een opvallende witte vleugelstreep. Het vrouwtje heeft licht bruine bovendelen met een grijze waas en donkerbruine strepen, een effen lichte borst en eenkleurig grijze onderdelen met een beige teint. Gemiddeld wordt de huismus niet ouder dan 1 à 2 jaar, maar er zijn exemplaren bekend van 5 tot 10 jaar oud.

Huismussen zoeken hun voedsel, dat voornamelijk uit bessen en zaden bestaat, op de grond. Daarbij hippen ze op een karakteristieke manier, als een stuiterende pingpongbal, in het rond. Huismussen stellen prijs op een rommelige menselijke omgeving, met struikgewas, schuren, weilanden met vee, gemorst graan en zo verder.

Huismussen zijn in tegenstelling tot veel andere vogels 's ochtends rond zonsopkomst nog niet erg actief met zingen, wel 1-2 uur na zonsopkomst; aan het eind van de morgen neemt de zangactiviteit weer af.

De broedtijd is van begin april tot en met augustus, waarbinnen 2 tot 3 legsels worden grootgebracht. Het nest wordt gemaakt in holten van bomen, in nestkasten, onderdakpannen en in gaten en kieren van gebouwen. Het slordige nest bestaat uit takjes, stro, veertjes en hondenharen. De nestbouw begint al in maart. Ook buiten de broedperiode wordt aan het nest gebouwd en wordt het nest ook gebruikt als slaapplek. Eén succesvol broedsel per seizoen is niet voldoende om de populatie in stand te houden, daarvoor zijn ook succesvolle vervollegsels noodzakelijk.

De broedduur bedraagt 12 tot 14 dagen en vervolgens vliegen de jongen na 14 tot 16 dagen uit en worden daarna nog 10 tot 14 dagen door hun ouders gevoed. Dispersie vindt over kleine afstanden plaats: (her)kolonisatie van geschikt habitat vindt alleen plaats direct aangrenzend aan gebieden waar hij al aanwezig is. In het stedelijk gebied blijven de meeste jonge dieren binnen 1,5 à 2 kilometer van de nestplaats waar ze opgegroeid zijn. In het landelijk gebied vestigen ze zich tot 4 à 5 kilometer van de nestplaats waar ze opgegroeid zijn. Wanneer de populatie onder druk staat blijven de jongen dicht bij de opgroei-plek, omdat er dan meer geschikte nestplaatsen in de directe omgeving van de opgroei-plek beschikbaar zijn.

Bijlage II

Toetsingskader Flora- en faunawet

Toetsingskader Flora- en faunawet

Inleiding

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2). Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet staan een aantal verbodsbepalingen om beschermde soorten specifiek te beschermen. Deze verbodsbepalingen zijn opgenomen in artikel 8 tot en met 18, waarbij artikel 8 tot en met 12 direct betrekking hebben op de bescherming van (standplaatsen van) planten en (leefgebieden van) diersoorten. Hieronder zijn beknopt de verbodsbepalingen op een rij gezet:

- Artikel 8) het is verboden beschermde planten te plukken, te snijden, te vernielen of op een andere manier te verwijderen;
- Artikel 9) het is verboden om beschermde dieren te verwonden, doden of te vangen;
- Artikel 10) het is verboden om beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11) het is verboden om nesten, voortplantings- of andere vaste verblijfplaatsen van dieren te verstoren of aan te tasten;
- Artikel 12) het is verboden om eieren van beschermde dieren te rapen, beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling of ontheffing verbodsbepalingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de diersoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EZ (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht.

Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan.

Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EZ door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Procedure ontheffingsaanvraag

Tabel 2-soorten

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt en geen ontheffing nodig is. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om

de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Tabel 3-soorten

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen (zie 2.4.4). Dat zelfde geldt voor vogelsoorten (zie 2.4.5).

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen.

Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) (bij een aanvraag onder de Omgevingsvergunning) of een 'positieve afwijzing' (bij een regulier ingediende aanvraag) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EZ geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

- het Ministerie van EZ geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
- de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.